

Grażyna Gajewska, Krzysztof Zajdel, Joanna Hadzicka, Natalia Harewska
Uniwersytet Zielonogórski

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA W POLSCE I W WYBRANYCH KRAJACH. LOKALNE SYSTEMY I SPOSOBY WPROWADZANIA ZMIAN – SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI

Na Wydziale Pedagogiki, Psychologii i Socjologii Uniwersytetu Zielonogórskiego 11 maja 2016 roku odbyła się ogólnopolska konferencja z udziałem gościa zagranicznego: „Rodzinna piecza zastępcza w Polsce i w wybranych krajach. Lokalne systemy i sposoby wprowadzania zmian”. Zainicjowała ona cyklicznie realizowane, w tym roku już po raz szósty, „Dni Rodzinnej Opieki Zastępczej na Uniwersytecie Zielonogórskim” objęte patronatem honorowym przez: Rzecznika Praw Dziecka – Marka Michalaka, JM Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego – prof. dra hab. inż. Tadeusza Kuczyńskiego, Marszałek Województwa Lubuskiego – Elżbietę Polak oraz Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych (PSNT). Organizatorem konferencji był Zakład Pedagogiki Opiekuńczej i Rodziny.

Pierwszą sesję plenarną rozpoczęła dr hab. Ewa Muszyńska, prof. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM), która wygłosiła referat na temat: *Przyjęcie do rodziny zastępczej jako krytyczne wydarzenie w życiu dziecka*. Prelegentka skupiła się na trzech zagadnieniach: 1) teorii krytycznych wydarzeń życiowych, jako tych mających szczególne – subiektywne, trudne i emocjonalne – znaczenie dla rozwoju i przebiegu życia jednostki, 2) charakterystyce (według powyższej koncepcji) wydarzenia jakim jest przyjęcie dziecka do rodziny zastępczej oraz czynnikach warunkujących reakcję dziecka na to wydarzenie i 3) znaczeniu przyjęcia perspektywy krytycznych wydarzeń życiowych dla diagnozowania, opiniowania na potrzeby pieczy zastępczej i dla lepszego zrozumienia dziecka i skuteczności pomocy mu udzielanej.

Kolejne wystąpienie plenarne prof. zw. dr hab. Krystyny Marzec-Holki (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) dotyczyło traumy powrotów dziecka z rodzin zastępczych do domów dziecka. Ta bardzo ważna problematyka była ukazana z przytoczeniem przykładów z badań przeprowadzonych pod kierunkiem pani profesor opublikowanych w książce pt. *Powroty dzieci z rodzin zastępczych do placówek opiekuńczo-wychowawczych* (2012, 193 s.). Były one odpowiedzią na dwa pytania: czy i jakie warunki determinowały proces „porzucenia”/odebrania dziecka rodzinie na mocy prawa i skierowanie dziecka do rodziny zastępczej? oraz jakie warunki deter-

minowały powtórne lub trzykrotne „porzucenie” dziecka przez rodzinę zastępczą i powrót dziecka do placówki opiekuńczej w skutek pozbawienia stosunku opieki rodziców zastępczych lub wniosku rodziców o rozwiązanie stosunku opieki?

Kolejnym mówcą był mgr Jakub Piosik, dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze, który przedstawił jego działalność w zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w województwie lubuskim. Odniósł się do danych statystycznych dotyczących nie tylko liczby przeszkolonych rodzin zastępczych, współpracy z lokalnymi i miejskimi ośrodkami, ale także kwestii finansów i wsparcia rodzin od strony prawnej oraz organizowanych szkoleń przez różne podmioty podległe Marszałkowi Województwa Lubuskiego.

Następne wystąpienie, dr hab. Grażyny Gajewskiej, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego (UZ), dotyczyło interdyscyplinarności zjawiska rodzinnej pieczy zastępczej, kierunków lepszej integracji i koordynacji systemowej. Zagadnienia zostały omówione zarówno na podstawie rozpoznanych trendów lokalnych, jak i obszarów systemowych, prawnych. Badaczka ukazała bariery zaburzające integrację i koordynację systemową, a także tzw. dobre praktyki, wskazała na publikacje Koalicji na rzecz Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Zadała wiele pytań i przedstawiła liczne obawy, zastanawiając się, w jakim kierunku ta integracja powinna być prowadzona.

Po krótkiej przerwie rozpoczęto drugą część obrad plenarnych. Doktor Jarosław Przeperski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu pokazał modele reunifikacji rodzin w badaniach nad powrotem dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych zarówno z perspektywy naukowej, jak i praktycznej. W wystąpieniu na konferencji zaprezentował jeszcze nieopublikowane analizy z badań jakościowych.

Kolejnym prelegentem była dr Małgorzata Prokosz z Uniwersytetu Wrocławskiego. Jej referat dotyczył pieczy zastępczej – rodzicielskich problemów i możliwości wsparcia. Mówczyni skupiła się na odniesieniach do praktyki na podstawie własnych, bardzo bogatych doświadczeń.

Po zakończeniu drugiej sesji plenarnej, przystąpiono do panelu dyskusyjnego, do którego zostali zaproszeni: sędzia mgr Ewa Błachowska – przewodnicząca III Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, dr Jarosław Przeperski – nauczyciel akademicki oraz prezes Fundacji „Nadzieja dla Rodzin”, mgr Iwona Zwierchowska – kierownik Ośrodka Adopcyjnego w Zielonej Górze oraz mgr Jadwiga Szczepańska – zastępca dyrektora Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej nr 4 w Zielonej Górze oraz prezesa Stowarzyszenia „Nasze Dzieci”. Głównym tematem dyskusji plenarnej były szeroko rozumiane dobre praktyki w pieczy zastępczej.

Po przerwie odbyła się trzecia część obrad plenarnych, którą zapoczątkowała mgr Jułuja Hubert-Sydorowa z Uniwersytetu w Kijowie. Jej wystąpienie dotyczyło instytucjonalnych form wychowania i problemu ich reformowania na Ukrainie – *Интернатная форма воспитания детей: проблемы реформирования в Украине.*

Scharakteryzowała ona wybrane formy pieczy zastępczej i podkreśliła niektóre podobieństwa i różnice między modelami opieki nad dzieckiem na Ukrainie i w Polsce oraz wskazała na wiele ciekawych przemyśleń z nich wynikających dla uczestników konferencji.

Kolejne wystąpienie mgr Joanny Hadzickiej – psycholog (UZ) – dotyczyło sposobów pełnienia roli babci i dziadka w kontekście możliwości i wymagań związanych z rolą spokrewnionego opiekuna zastępczego. Prelegentka zwróciła uwagę na charakterystykę teoretyczną roli, jaką pełnią dziadkowie, przyjrzała się także różnym źródłom specyficznych wymagań, wynikających z pełnienia ról dziadka i babci będących opiekunami zastępczymi, także tych związanych z własnymi oczekiwaniami i potrzebami seniorów.

Magister Natalia Harewska, doktorantka (UZ), odniosła się do wybranych aspektów systemu rodzinnej opieki zastępczej w Rosji. W swoim wystąpieniu, opartym na analizie literatury rosyjskojęzycznej, podjęła próbę określenia skali i przyczyn problemu opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców w Rosji, wskazała na podobieństwa i różnice w polskich i rosyjskich rozwiązaniach oraz na utrudnienia terminologiczne występujące w analizie porównawczej systemów, istniejące ze względu na inne nazewnictwo czy nadawaną pojęciom treść.

Prezentacja mgr Ewy Nowakowskiej (UZ), kończyła obrady plenarne. Dotyczyła on wybranych aspektów systemu opieki zastępczej w Niemczech. W swoim referacie prelegentka podjęła próbę scharakteryzowania wybranych instytucjonalnych i rodzinnych form opieki nad dzieckiem w Niemczech.

Fotoreportaż z konferencji będzie udostępniony na oficjalnej stronie internetowej Zakładu Pedagogiki Opiekuńczej i Rodziny – organizatora przedsięwzięcia, do odwiedzenia której już dzisiaj serdecznie zapraszamy proponując podejmowanie dalszej naukowej, metodycznej i praktycznej współpracy: www.zpoir.wpps.uz.zgora.pl.

Bibliografia

Marzec-Holka K. (2012), *Powroty dzieci z rodzin zastępczych do placówek opiekuńczo-wychowawczych*, Bydgoszcz 2012.